

SECTIUNEA IV
SINERGIA PARTENERIATELOR ÎN EDUCAȚIA INCLUZIVĂ

PARTENERIATUL GRĂDINIȚĂ-FAMILIE ÎN EDUCAȚIA COPIILOR
CU DEFICIENȚE AFECTIVE

*NINA SACALIUC, doctor, conferențiar universitar,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova*

Annotation: *This article addresses the problem of kindergarten family partnership in the education of children with emotional deficiencies. Only in close collaboration with the family can the tasks of educating children with emotional deficiencies be successfully resolved.*

Keywords: *partnership, kindergarten-family partnership, affective deficiencies.*

Familia reprezintă izvorul de transmitere copilului a experienței emoționale, a relațiilor reciproce dintre oameni. Luând în considerație acest fapt, se poate, pe bună dreptate, considera că familia a fost, este și va fi institutul de bază al educației, al socializării copilului.

Numai în familie copilul deprinde o gamă de sentimente, reprezentări vaste despre viață.

Plus la aceasta, forța și activitatea familiei nu poate fi comparată nici cu cea mai calificată educație ce o va primi din altă parte, fiindcă numai în cadrul ei poate pe deplin comunica, asimila impresii noi, deprinde o activitate motrică, simte recunoștință și dragoste etc.

Ca mediu afectiv, familia are un rol esențial. Ea este o „școală a sentimentelor” prilejuind copilului o gamă diversă de trăiri și experiențe afective. Aici învață să iubească și să fie iubit, să realizeze acomodări și adaptări afective: aici se confruntă cu stări de frustrare sau de gelozie și dobândește treptat controlul asupra propriilor stări afective. Toate acestea constituie ceea ce specialiștii au numit-o forma de „cunoaștere emoțională”, care asigură evoluția normală a copilului.

Numai în colaborare strânsă cu familia pot fi rezolvate cu succes sarcinile privind educația copiilor cu deficiențe afective.

Atmosfera de înțelegere reciprocă din familie, competența pedagogică a părinților contribuie la dezvoltarea calităților sociale și morale ale copilului. Pe de altă parte, conflictele din sânul familiei, cerințele contradictorii ale membrilor ei față de copil, ignorarea intereselor, trebuințelor lui, îi pot provoca acestuia, după părerea medicilor, trăiri negative care constituie factori ce favorizează apariția nevrozelor.

Familia, climatul ei psihologic specific (dispoziția emoțională generală a membrilor ei) are o influență decisivă asupra stării afective a copilului, adică asupra stării sale psihice, de care depinde în mare măsură viitoarea lui atitudine față de realitatea înconjurătoare, de alți oameni, de sine însuși.

Experiența preșcolarilor poate fi foarte diferită. De regulă, ea este mai bogată și mai multilaterală la cei din familiile numeroase, în care domnește o atmosferă prietenoasă, afectuoasă relațiile dintre părinți fiind caracterizate printr-o mare responsabilitate și dependent reciprocă. În aceste familii scara de valori morale adoptată este destul de intensă, iar locul central în cadrul ei îl ocupă omul și atitudinea față de el.

În familiile incomplete și în cele cu un singur copil experiența moral-afectivă a copiilor este foarte limitată. Participarea într-o măsură insuficientă a preșcolarului la viața altor copii, determină de asemenea, o reducere esențială a volumului experienței sale moral-afective.

În sfârșit, experiența moral-afectivă a copilului poate fi neomogenă și contradictorie. Aceasta se întâmplă, de regulă, atunci când criteriile de apreciere adoptate de membrii familiei sunt cu totul diferite. Drept exemplu de o asemenea educație ne pot servi familiile în care mama îi cultivă copilului sensibilitatea sufletească, în timp ce tatăl îl educă doar în spiritul culturii forței, pe care o consideră drept o calitate umană dintre cele mai importante. Aici trebuie subliniat faptul, că în chestiunea educării la copii a sentimentelor umane între părinți și educatori nu există întotdeauna o înțelegere reciprocă [1, p. 110].

Prin urmare, educatorul trebuie să stabilească relații strânse cu familiile din care provin copiii pe care-i educă, spre a afla de la membrii adulți datele necesare privind condițiile de dezvoltare de care beneficiază copiii la domiciliu. Astfel, educatorul se va interesa care-i situația adevărată a copilului în familie, care este atitudinea părinților față de copil: dacă le este drag, dacă sunt atenți față de interesele lui, dacă îl respectă și sunt exigenți față de el sau îl răsfăță, îndeplinindu-i orice dorință; de ce natură sunt raporturile reciproce dintre adulții familiei respective; care este dispoziția lor emoțională dominant, determinate de aceste raporturi.

Educatorul se va interesa, de asemenea, cine dintre membrii familiei îi acordă copilului atenția cea mai mare; cu ce se îmbogățește el spiritual, educativ în urma comunicării cu persoanele apropiate; de la cine așteaptă să fie compătimit, când are vre-un insucces, vre-un necaz pe suflet; cui i se adresează mai des după sfat, ajutor, pe cine îl roagă să-i citească basme, povestiri ș. a. , să-i explice, să-i povestească ceva, să-l însoțească la plimbare.

Pentru a putea obține rezultate bune în dezvoltarea emoțională la copii, educatorul trebuie să cunoască foarte bine nivelul experienței moral-afective a fiecăruia dintre ei și, în primul rând, al celei acumulate în familie; de asemenea, trebuie să desfășoare împreună cu părinții o activitate susținută în vederea îmbogățirii permanente a acestei experiențe.

Educatorul trebuie să știe, că atmosfera afectivă generală din sânul unei familii este influențată puternic de caracterul relațiilor reciproce dintre membrii ei, și, în primul rând, de cele existente între părinți.

Este, de asemenea, foarte important să fie clarificată poziția reală a părinților în domeniul educației, poziție care, de obicei, corespunde scării de valori morale adoptate de ei.

Conclucrând cu părinții, pedagogul trebuie să afle în ce măsură astfel de calități umane, cum sunt: sensibilitatea față de trăirile afective ale oamenilor, capacitatea de a-i

compătimi pe cei loviți de vreo nenorocire și dacă ele trec în ochii părinților drept trăsături valoroase din punct de vedere social-moral.

Majoritatea părinților consideră drept ideale calitățile copilului care sunt legate direct sau indirect de dezvoltarea sa intelectuală. Mai rar vei auzi că părinții socot drept ideale asemenea calități, cum sunt: bunătatea, omenia, grija, afectivitatea etc.

Educatorul trebuie să acorde în permanent o atenție deosebită particularităților dezvoltării neuro-psihiice și afective a copiilor. Același lucru trebuie să-l facă și părinții (sub îndrumarea competentă și delicată a pedagogului) față de copiii lor. Pentru ca educatorul să-și poată crea o imagine mai complectă privind personalitatea unui sau altui copil și să-și verifice rezultatele observărilor efectuate asupra comportamentului lor în timpul aflării acestora la grădiniță, va apela la ajutorul părinților respectivi.

Pentru educator este nu mai puțin important să cunoască trăirile intime ale părinților legate de calitățile descoperite de ei la propriul copil. Ele pot fi identificate în urma unei convorbiri special, axate pe aceste două întrebări: „ce vă place, vă bucură la copilul Dvs.?” „ce vă amărăște, vă neliniștește în comportarea lui?” [2, p. 199].

Educatorul trebuie să stabilească, dacă părinții au remarcat la copii o atitudine diferențiată față de activitățile practicate de acesta și cât de pronunțată este ea: ce fel de jocuri îi atrag în deosebi, dacă îi place să meșterească ceva, să construiască jucării din detalii; dacă păstrează obiectele confecționate sau le distruge repede și le aruncă.

Orientând părinții spre aspectul moral-afectiv al educației, pedagogul va avea grijă nu numai să le dea sfaturi, dar și să-i ajute să găsească pentru copilul lor în familie o ocupație, care ar constitui pentru el un bun prilej de manifestare practică a grijii față de alte personae (bunica, tatăl bolnav, sora mai mare). „O afecțiune adevărată va apare doar în inima aceluia care va trăi efectiv sentimentul grijii pentru soarta altui om, scria V.A. Suhomlinski. Este foarte important ca fiecare copil să aibă un prieten, căruia să-i poarte de grijă” [3, p. 98].

Un loc aparte în colaborarea cu părinții îi revine chestiunii privind relațiile reciproce dintre copil și semenii săi. Explicând părinților caracterul, semnificația faptelor copilului în cadrul acestor relații educatorul le va atrage atenția asupra manifestărilor lui negative în acest context. O va face, însă, subliniind neapărat și calitățile pozitive ale copiilor.

Manifestarea conștientă a atenției părinților și educatorului față de calitățile umane ale copilului, față de relațiile reciproce dintre el și colegii de grupă, față de nivelul cultural al relațiilor cu alte persoane și față de reacțiile lui afective, manifestate în acest context, contribuie la întărirea în conștiința sa a ideii că atitudinea grijulie față de semenii are o mare însemnătate socială.

Copilul întâmpină dificultăți în stabilirea contactelor cu semenii și în cazul când părinții lui sunt persoane nu prea comunicabile și deaceia prefer să iasă la plimbare cu el unde-s puțini adulți și copii.

Ținând seama de toate acestea, educatorul va trebui să le atragă părinților atenția, că trebuie, dimpotrivă, să-și stimuleze copilul la stabilirea contactelor cu colegii lui, întrucât numai în cadrul colectivului, preșcolarii pot avea condiții optime pentru formarea deprinderilor de a comunica între ei. Anume în colectiv preșcolarul învață să comunice cu

alți copii, să-și asculte tovarășul cu luare aminte, să întrețină cu el relații de lucru, să-și apere interesele personale. Bineînțeles, că în asemenea condiții certurile copiilor sunt inevitabile, în schimb ei învață să-și cedeze unul altuia, să se împace și, de regulă, după plimbările sau jocurile colective au o dispoziție voioasă, o stare sufletească senină.

În urna discuției cu părinții unor copii, închiși în sine, educatorul va putea constata că, în unele cazuri, comunicarea deficitară a acestor copii cu colegii este determinată de atitudinea greșită a părinților față de oamenii din jur, precum și de modalitățile de exprimare a atitudinii respective.

Neputința de a intra în relații cu colegii duce la sărăcirea substanțială a experienței de viață a copilului, făcându-l să se simtă singur prieten semenilor săi, iar atenția lui se fixează, de regulă, asupra faptelor negative ale sămașilor. Acestor copii le este caracteristică dezvoltarea slabă a bazei moral-afective a comportamentului lor social.

Astfel, grădinița și familia sunt cointeresate să-și unească eforturile, respectând acele aspecte ale activității educaționale în domeniile, în care fiecare din ele dispun de anumite privilegii.

Oricât de universală și de unică este educația în familie, ea totuși nu asigură pe deplin condiții pentru combaterea deficiențelor afective ale preșcolarilor. Recunoașterea priorității educației familiale cer alt tip de relații între familie și instituția preșcolară. Noile noțiuni în aceste relații sunt o conlucrare și o colaborare reciprocă.

Colaborarea prezintă un mijloc de organizare a activității comune care se realizează pe baza percepției sociale și cu ajutorul comunicării. Drept rezultat al colaborării apar anumite relații care depind de poziția celor care conlucrează.

La baza filozofiei noi de colaborare a grădiniței cu familia stă ideea că pentru educarea copilului duc responsabilitate părinții, iar toate instituțiile sociale sunt atrase să ajute, să susțină, să completeze activitatea lor educativă [2, p. 200].

Realizarea scopului comun al instituției preșcolare și familiei presupune colaborarea sistematică dintre cei doi factori educativi. Succesul conlucrării educatorului cu familiile din care provin copiii cu deficiențe afective presupune unitatea de acțiuni, concordanța metodelor utilizate, continuitatea cerințelor grădiniței și familiei.

Conlucrarea grădiniță-familie se bazează pe următoarele poziții pedagogice ce determină conținutul, organizarea și metodică ei [Ibidem]:

- Respect reciproc și încredere reciprocă în relațiile dintre educator și părinți. Ajutor reciproc, orientat spre perfecționarea educației copiilor în familie și în grădiniță, a condițiilor de organizare a vieții și activității lui.
- Unitatea în munca grădiniței și a familiei în educația copiilor. Aceasta se obține numai în acel caz când scopurile și sarcinile educației sunt bine cunoscute și înțelese nu numai de către educatori, dar și de către părinți.
- Studiarea experienței înaintate de educație familială, propagarea ei printre părinți, utilizarea iscusită a metodelor pozitive de educație familială.
- Unitatea în înțelegerea scopului și obiectivelor, mijloacelor și metodelor de educație a copiilor ce prevăd dezvoltarea armonioasă a personalității lor.

- Atitudinea față de copil ca față de o personalitate în devenire – membru al colectivului familial și de copii, respectul față de el.
- Utilizarea diverselor forme de muncă ale grădiniței cu familia în legătura lor reciprocă.
- Atragerea activului părintesc la activitatea grădiniței în munca cu familia.
- Critică și autocritică reciprocă, binevoitoare.

Prin urmare, pedagogul este nu numai un educator al copiilor, ci și un educator al părinților, iată de ce el trebuie să fie la curent cu problemele pedagogiei familiale.

Ideea unui parteneriat care să alieze agenții educaționali, factorii care pot influența dezvoltarea copilului și pot acționa preventiv asupra riscurilor se impune ca prioritate a învățământului contemporan, iar, ca o consecință, pregătirea cadrelor didactice pentru un design corespunzător al acestor activități, devine prioritară. Scopul acestor parteneriate este identificarea de către cadrele didactice a caracteristicilor programelor educative pentru părinți și a dimensiunilor designului acestor programe.

Obiectivele ar fi:

- Dezvoltarea competențelor de comunicare cadru didactic-părinte;
- Recunoașterea caracteristicilor educației părinților;
- Identificarea și achiziționarea educației părinților;
- Identificarea și achiziționarea unor metode și instrumente psihopedagogice necesare în activitățile cu părinții;
- Analiza unor programe de educație parentală existente;
- Identificarea caracteristicilor și dimensiunilor parteneriatului grădiniță-familie în realizarea educației diferențiate;
- Identificarea și proiectarea unor parteneriate posibile grădiniță-familie.

Prin urmare, la baza interacțiunii reciproce ale instituției preșcolare și familiei stă colaborarea. Educatorul conștientizează că fenomenul colaborării se cere în interesele copilului și că în acest scop trebuie de ridicat cultura pedagogică a părinților.

Așa dar, colaborând cu familia, educatorul le va propune părinților să urmeze următoarele principii:

- să studieze personalitatea copilului, pentru a-i cunoaște perfect atât trăsăturile pozitive, cât și pe cele negative;
- să-i asigure o dezvoltare armonioasă și multilaterală: fizică, morală, intelectuală, estetică;
- să țină mereu seama de faptul, că dezvoltarea plină a copilului nu e posibilă fără educarea competentă și sistematică a emoțiilor și sentimentelor lui.

Referințe bibliografice:

1. KOȘELEVA, A. *Dezvoltarea afectivă a preșcolarului*. Chișinău: Lumina, 1989. 202 p.
2. SACALIUC, N., COJOCARU, V. *Fundamente pentru o știință a educației copiilor de vârstă preșcolară*. Chișinău: Cartea Moldovei, 2012. 332 p.
3. SUHOMLINSKI, V. *Pedagogia pentru părinți*. Chișinău: Lumina, 1981. 213 p.